

si hoitaa. Lukija saa hyvin kirkkaan näkemyksen siitä, että ahneus, kapeakatseisuus ja lyhytnäköisyys eivät pelasta maailmaa. Eivät silloinkaan, vaikka tämä aikamme itsekäs henki esiintyisi maailman laajuudessa ympäristöjärjestössä.

”Olisin mielelläni kirjoittanut kirjan, joka olisi antanut esimerkiksi siitä, miten ilmastomuutosta voidaan ehkäistä suuressa mitakaavassa ja kohtuulliseen hintaan”, Grundström toteaa jälkisanoinaan. ”Toisin kävi. Joulukuussa 2011 Indonesian Maan ystävät- järjestö julkaisi raportin, jonka mukaan suosademetsäalue Mega Ricen ennallistamishankkeet valuvat hukkaan.”

”Vaikka niihin on käytetty kymmeniä miljoonia euroja, mitään ei tapahdu. Syynä on byrokratia, korruptio sekä kaa-voituksen ja maa-voikeuksiin liittyvät epäselvyydet. Samaan aikaan öljypalmuviljelmät leviävät turvemaille ennallistamishankkeiden viereen niin nopeasti, että kun yksi alue suojel-

laan, sen viereen avataan kahta kauheampi raiskio.”

Grundström mainitsee myös yhtenä tärkeänä epäonnistumisen syynä paikallisten ohittamisen, vaikka juuri heidän kanssaan asia edistyi.

Myös Suomen valtio on tukenut WWF:n suojelutoimia näillä alueilla. Kun Grundström yritti vierailla WWF:n toimistolla, kaikki työntekijät olivat koko viikon poissa, eikä toimistosta löytynyt esitteitä kohteesta, jolle oli saatu Suomesta rahaa.

”Ulkomaalaiset uskovat WWF:ää, mutta olen pahoillani, me emme usko”, sanoo paikallinen soidentutkimuslaitos Cimtropin johtaja Suwido Lim. ”Tein WWF:lle suotutkimuksen. WWF oli saanut sitä varten viisi miljoonaa dollaria, mutta he maksoivat minulle vain viisi prosenttia koko summasta. Kaikki muu raha meni matkoihin, halintoon ja muuhun sellaiseen.”

Grundström kertoo kirjassaan myös vilpittömistä luonnonsuojelijoista. Muun muassa Helsin-

gin yliopiston dosentti ja kansainvälisesti tunnettu trooppisen soiden asiantuntija Jyrki Jauhiaainen on tehnyt paljon yhdessä soidentutkimuslaitoksen johtajan kanssa.

”Parasta olisi, että suosademetsät jätettäisiin rauhaan”, Jauhiaainen sanoo.

Kaiken keskellä, Grundström ei ole luopunut toivosta. ”Uskon yhä edelleen suurten tekojen mahdollisuuteen”, hän kirjoittaa. ”Sellaisia ovat erityisesti energiapoliittiset toimenpiteet ja ilmastoneuvottelut, joissa niistä päätetään. Pienten arkisten tekojen lisäksi jokainen meistä voi olla luomassa painetta sille, että päättäjät ottavat ilmastopolitiikan vakavasti.”

Ihmiskunnan pelastaminen on vielä mahdollista, mutta siihen tarvitaan kalliita poliittisia ratkaisuja. Monien arvioiden mukaan riittävien ilmastotoimien hintalappu ei kuitenkaan olisi isompi kuin vaikkapa Irakin sodasta tai finanssikriisistä aiheutuneet kustannukset.

Muuttuva suomalainen nuoruus

MATTI VIRTANEN

Nuorisotutkimusverkosto on julkaissut taas kiintoisan kirjan (tai paremminkin kaksoiskirjan). Kun arvioin edellisen, osin saman tekijäryhmän raportin (”Vertikaaliset ja horisontaaliset sukupolvet”, YP 5/2013), pidin sen tulokulmaa erityisen hedelmällisenä, se kun lähestyi elämäntapojen historiallisia muutoksia suvun sukupolviketjujen näkökulmasta. Eri-tyisen ansiokkaana pidin kir-

jassa Antti Häkkisen elämänkulkuanalyysin avulla toteutettua kymmenen sukupolven kolmesataavuotisen historian kuvasta.

Nuoruuden sukupolvet -kirjan pohjana on Nuorisotutkimusseuran, Nuoren Voiman Liiton ja Suomalaisen kirjallisuuden Seuran yhteistyössä toteutettu kirjoituskilpailu, jolla kerättiin suomalaisten omaelämäkerrallisia kirjoituksia nuoruus-

Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.)
Nuoruuden sukupolvet
Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään
Nuorisotutkimusverkosto, 2014

Kaisa Vehkalahti & Essi Jouhki (toim.)
Oi nuoruus
Omaelämäkerrallisia tekstejä nuoruudesta eilen ja tänään
Nuorisotutkimusverkosto, 2014

desta. Keruu tuotti tekstejä 376 vastaajalta, jotka ovat syntyneet vuosien 1927 ja 1998 välillä.

Raportin analyttiset raamit asettaa taas Antti Häkkinen, jonka käyttämä elämäntutkimusanalyysi osoittaa voimansa myös tämäläisyyden keruututkimuksen erittelyssä. Elämäntutkimusanalyysin keskiössä ovat erityiset elämäntilanteet ja niiden väliset siirtymät, joissa samalla saadaan kasautuvaa kokemusta yhteiskunnan instituutioista, hierarkioista ja vallasta.

Häkkinen fokusoi kolmeen kaikkien sukupolvien jakamaan kokemukseen: kouluihin, oppilaitokseen ja ensimmäiseen työpaikkaan, ja jakaa kirjoittajat kokemusten vertailun perusteella kolmeen pitkään sukupolveen tai nuoruuden aikakautteen. Ennen vuotta 1940 syntyneiden nuoruuden Suomi oli pääosin agraarinen pöytä-aikojen ja sotien ravisteleva maa. 1950-luvulla käynnistyi muros, joka nopeasti lavensi koulutusväyliä, teollisti ja kaupunkisti. Valtaosa vuosina 1941–1960 syntyneistä vietti lapsuutensa vielä maalla, mutta muutti myöhemmin kaupunkiseutuihin töihin tai opiskelemaan. Varsinkin suuret ikäluokat ovat, kuten Häkkinen on aiemmin nimenyt, sarjanapoli, jonka toinen jalka on vielä lannassa, toinen asfaltilla. Vasta 1960-luvulta alkaen lapsia syntyi enemmän kaupungeissa kuin maaseudulla, ja heistä jo lähes kaikki saivat ainakin ammatillisen koulutuksen. He olivat Suomen ensimmäinen laajamittainen urbaani sukupoli.

Koululaitoksen ja sen peittävyden kasvu on eniten muuttanut nuoruuden maisemaa ja tehnyt nuoruudesta erillisen ikävaiheen lapsuuden ja aikuis-

suuden väliin. Häkkinen kolmijaksossa vanhimmalla polvella nuoruus oli vain harvoilla, nuorimmalla jo kaikilla.

Pitkän koulutien vaikutukset tuntuivat kirkkaimmin prosessin alkupäässä. 1950-luvulla erityisesti maalaiskuntiin perustettiin pikavauhtia oppikouluja, ja myös pienviljelijöiden ja työläisten lapsia alettiin lähettää opintielle. Yhä useampi valkolakin saanut oli sukunsa ensimmäinen ylioppilas. Essi Jouhki kuvaa artikkelissaan 1940–1955 syntyneiden koulumuistoja. Jouhkin otokseen kuuluu 86 omaelämäkertaa, joista oppikoulua käyneitä oli 52, ja heistä suurin osa oli naisia. Tämä on yhdensuuntainen tilastojen kanssa: jo 1950-luvulla tytöillä oli oppikoululaisista pysyvä enemmistö (keskimäärin 56 %:n osuus).

Toinen Jouhkin jako taas on tilastojen vastainen: suurin osa kirjoittajista on taustaltaan työläisten tai maanviljelijöiden lapsia, kun enemmistö tuli keskiluokasta. Kirjoittajat tiedostavatkin Jouhkin mukaan selkeästi oman luokka-asemansa suhteessa koulutovereihinsa – mitä tietoa opettajat keskimäärin auliisti vahvistivat. Tuloksena on paitsi iloa ja ylpeyttä oppikouluun pääsystä myös ahdistusta ja häpeää vertailusta ”paremman väen” olemiseen ja vaatteisiin – mutta tätä kautta myös näyttämisen halua. Valtaosa kirjoittajista nimittäin paitsi kirjoitti ylioppilaaksi, myös menestyi myöhemmin elämässään. Tällä tavoin kirjoituskehtien vinoutumat saattavat itessään kertoa paljon: kirjoittajiksi valikoituvat herkimmin ne, joille koulutus on ollut erityisen palkitsevaa ja johtanut kasautuviin onnistumisen koke-

muksiin myöhemmin elämässä. Kun muistelijat olivat kirjoittamishetkellä jo eläkeiässä tai sen kynnyksellä, nuoruuden kivut ja ahdistukset on ollut kivutonta ottaa mukaan vaikeuksien kautta voittoon kulkeneessa elämäntutkimuksessa. Samantapainen syy selittää, miksi ryhmän mieskirjoittajien enemmistö on kansakoulupohjaista: matalasta koulutuksesta huolimatta elämässä on pärjätty.

Mutta millaisia kirjoituksia samoilta ihmisiltä olisi saatu kaksikymppisinä? Mikko Salasuo ja Leena Suurpää vertailevat artikkelissaan vanhan (1928–1939 syntyneen) ja nuoren (1980–1985 syntyneen) polven nuoruusmuistojen ja nostavat esiin tärkeän asian: on eri asia kirjoittaa nuoruudesta kaukaa aikuisuudesta käsin kuin suoraan nuoruuden sisältä. Vanhoille nuoruus on elämän portaikon alapäässä ja seuraavat askelmat ovat jo toteutuneet ja selvitetty – nuorille kaikki on vielä edessä. Siksi ei hämmästyä, että kirjoittajiksi valikoituneiden nuorten tekstit ovat täynnä ahdistusta, synkkyä ja epävarmuutta. Epävarmuutta korostaa nuoruusajan roima pidentyminen. Nuorten kirjoituksista kaukana ovat Salasuo ja Suurpää mukaan kokemukset venyvän nuoruuden keveydestä yhteisöllisyydestä, vapaudesta ja omaehtoisuudesta, sillä ”kirjoitusaineistossa pidentynyt nuoruus viittaa pikemminkin tulevaisuuden kaikenlaiseen sumenteen ja aikuisuuden ambivalenssiin”.

Mutta: onko kyse elämäntilanteen ahdistuksesta vai jostain syvemmästä, yhteiskuntakehtityksen mukanaan tuomasta ilmiöstä? Sen vasta nykykuorten tuleva elämäntutkimus näyttää. Saattaa

myös olla, että enemmistö heistä selviytyy aikuisuuden portaille ja pärjää. Ja jos joskus 30 vuoden kuluttua järjestetään vastaava kirjoituskierros, ehkä juuri he ovat innokkaimpia kertomaan, miten heidän tarinansa kulki vaikeuksien kautta voittoon.

Pidentynyt nuoruus on tuonut mukanaan nuorisokulttuurin, jonka ydintä on jo pitkään ollut musiikki. Janne Poikolainen kuvaa, kuinka tärkeää ja samalla vaikeasti tavoitettavaa uusi nuorisomusiikki oli vielä 1950- ja 1960-luvuilla. Mikko Salasuo puolestaan kuvaa kirjan ehkä eläytyneimmässä ja omakohtaisimmassa artikkelissa populaarimusiikin merkitystä 1970-luvulla syntyneiden muistossa – ja löytää 1972 syntyneenä oman sukupolvensa. Salasuo kävi läpi kaikki 1960-, 1970- ja 1980-luvulla syntyneiden kirjoittajien muistot ja ilmeni, että musiikki nousi vahvimmin esille juuri 1970-luvulla syntyneil-

lä. 1980-luvulla uudet paikallislisradiot ja kaupalliset radioasemat moninkertaistivat musiikkitarjonnan, Music Television teki musiikista uudella tavalla visuaalisen kokemuksen. Suosittuja yhtyeitä oli monia, mutta muistoissa yksi on ylitse muiden: Dingo. Dington suosio oli kiihtynyttä jatkoa 1980-luvun alussa käynnistyneelle Suomirokin nousulle, ja kyseessä oli näkyvin, laajin ja kiihkein Suomessa koettu faniliike.

Musiikin suuren nousukauden rinnalla Suomessa elettiin 1980-luvun puolivälissä hyvinvointiyhteiskunnan huippuvaihetta ja talouden nousukautta. Tämä kaiken keskellä ensimmäinen laajamittainen urbaani sukupolvi, suurten ikäluokkien lapset – kuten Salasuo – eli kuuminta nuoruuttaan. Kun musiikilla on kyky säilöä ja kantaa nuoruuden kauneimpia ja kiipeimpiä muistoja, erityinen aika jätti erityisiä jälkiä:

”Musiikki vyöryi voimalla 1980-luvulla nuoruuttaan eläneiden arkeen. Kirjoitettujen muistojen valossa näyttää siltä, että totuttuun ja ymmärrettyyn syntyi uusi kerros. Sen työstäminen ja haltuun ottaminen oli nuorille merkityksellinen tehtävä. Tämän artikkelin aineiston perusteella voi esittää, että populaarimusiikin haltuunotto oli jaettu sukupolvikokemus.”

Nuoruuden sukupolvet -tutkimusraporttiin liittyy oheiskirja *Oi nuoruus*, johon toimittajat ovat valikoineet joukon erikäisten muistelijoiden kirjoituksia. Mukana on myös viime syksynä kuolleen, 1936 syntyneen Juha Partasen huima teksti omasta nuoruudestaan. Molemmat kirjat ovat kauniisti taitettuja, ja molemmissa on Helsingin kuvataidelukion oppilaiden tekemiä vaikuttavia kuvia, joita heille toimitetut muistelukirjoitukset ovat inspiroineet.

Järjen ja tunteen liitto

PEKKA WAHLSTEDT

Länsimailla järki ja tunne on erotettu jyrkästi toisistaan. Erottelu alkoi Platonista ja on säilynyt eri muodoissa meidän päiviimme asti. Järkeä on pidetty jumalallisena, objektiivisyyteen ja totuuteen tähyävänä ja tavoittavana mahtina. Tunteet sen sijaan sokaisevat ja johtavat harhaan, ja etenkin voimakkaat tunteet voivat ajaa ihmisen tuhoamaan niin itseään kuin lähimmäisiään.

Nykyään järjen mahti ilmenee tieteessä ja sen erilaisissa sovelluksissa. Kuitenkin ihmiset toisaalta rakastavat viihdettä ja hömppää ja suosivat epäterveellisiä elämäntapoja, vaikka lääketieteeseen perustuvaa valistusta on tarjolla kaikkialla.

Onnellisuuspsykologina tunnettu professori Markku Ojanen kiinnittää huomion edellä mainittuun ristiriitaan ja koettaa ylittää ja ratkaista sen. Järkeä

Markku Ojanen
Tunne vai järki
Polkuja viisaisiin valintoihin
Minerva, 2014

ei voi erottaa tunteesta, kumpikin tarvitsee ja täydentää toistaan. Molemmissa on hyvät ja huonot puolensa, ja Ojanen yrittää osoittaa ja karsia huonot pois ja luoda hyvistä tasapainoisen synteesin.